СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 91. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 21. квітня 1931. VOL. XXXIX. No. 91. Jersey City, N. J., Tuesday, April 21, 1931. THREE CENTS.

В ГОНДУРАСІ ВИБУХЛА РЕВОЛЮЦІЯ

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту одержав повідомлення, що в Гондурасі вибухли в ріжних місцевостях заворушення. Повстанці, кажуть, захопили вже владу в містах Уріко й Прогресо.

На чолі повстанців стоїть генерал Ферера, котрий має добрий досвід у воєннім ремеслі та тішиться великою популярністю.

Ферера хоче повалити уряд і стати президентом.

Теперішній президент Коліндрес прийшов до влади 1924 р. по кривавій революції. Коліндреса вважають на загал справедливим і розумним президентом.

Повстання, яке тепер вибухло, є 35 заворушенням від 1919 року.

Вашингтонський уряд вже вислав до Гондурасу воєнні кораблі для охорони життя і маєтку американських горожан.

РЕПУБЛИКАНЦІ ПРОТИ МЕЙОРА ВОКЕРА.

НЮ ЙОРК. — Народній Републиканський Клюб домагається від говернора Рузвелта усунення Вокера з уряду мейора міста.

В письменнім домаганню сказано, що коли це не станеться, то ніякі заради не спинять деморалізації, яка загніздилася в адміністрації міста. Републиканці твердять, що Вокер забавляється і робить „гупі", а занедбує обовязки мейора. Він не має часу займатись управою міста, бо йому треба літати від одної забави на другу, їздити на перегони та витати артисток з Галивуд.

Все те, кажеться у звіті, можна Вокерови робити, але це не повинно спиняти виконування його обовязків як мейора.

НІЧОГО НЕ ПОМОГЛА ПРЕЗИДЕНТУРА.

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер, вертаючи з Репіден з недільного відпочинку, мусів ділити долю всіх інших прогульковців і їхати крок за кроком, або стояти довший час на однім чи другім місці, бо дорога була завалена тисячами автомобілів. Але за 4 години таки доїхав до Вашингтону.

ФРИЗИЄРИ ПРОТИ МАШИНОК ДО ГОЛЕННЯ.

ГВАЯКВИЛ (Еквадор). — Фризиєрська юнія внесла до президента Айори домагання заборони ввозу машинок і плиток до голення, або принаймні наложення на них 800-процентового цла. Юнія хоче ратувати в той спосіб фризиєрів від безробіття.

НЕ БУДЕ ПЕРЕВОРОТУ В ІТАЛІЇ.

НЮ ЙОРК. — „Фарен Палісі Асосієйшен" подає звіт Вери Дена про італійський фашизм. Ден каже, що італійський робітник є назагал проти політичної зміни в Італії, бо його положення за фашизму поліпшилося. Зате проти Мусолінія є промисловці, професійні люди й учені, котрі твердять, що фашизм доводить Італію до духового занепаду. Але всі ті невдоволені не є настільки сильні, щоби могли усунути Мусолінія від влади. Навіть ті, що хотіли би зміни, бояться перевороту, бо він був би получений з соціяльною революцією.

РАДИТЬ ДБАТИ ПРО СВОЇ СПРАВИ.

СЕН ФРАНСИСКО. — Гайрем В. Джансон, сенатор з Каліфорнії, каже, що він вже віддавна домагається в сенаті, щоб уряд перестав займатися Нікарагвою й державами Полудневої Америки чи Европи, а старався полагодити ті пекучі справи, які тяжать над Злученими Державами в самім краю.

ПІМСТА БАНДИТІВ.

НЮ ЙОРК. — Джан Литл попадав у колізію з карним законом уже від 12 року життя. Тому не диво, що його вкінці засуджено на кару досмертної вязниці.

Та будучи в тюрмі в Клінтон, він допоміг владі приборкати в 1929 р. бунт вязнів. Зате його потім говернор Рузвелт уласкавив.

Коли він вийшов на волю, казали, що його дні життя почислені, бо бандити не подарують йому зради. І дійсно, знайшли його минулої неділі в дільниці Квинс з простріленою головою.

МЕКСИКАНСЬКІ СТУДЕНТИ ПРОТИ ДЖЕЗУ.

МЕКСИКО СІТИ. —Індо-Латинська Студентська Ліга рішила прилучитися до музикантів з Гвадаляри, котрі заявилися проти джезу. Музиканти заявили, що не гратимуть музики, яку перенято від африканських дикунів. А студенти це потвердили і рішили бойкотувати джезову музику та джезові танки.

ФРАНЦІЯ ЗАПРОШУЄ АМЕРИКАНСЬКИХ МЕЙОРІВ.

НЮ ЙОРК. — Французький уряд запросив мейора Вокера й 36 інших мейорів ріжних американських міст до Парижа на відвидини Міжнародньої Вистави.

Запрошені мали б їхати на кошт французького уряду. В той спосіб хоче Франція зреванжуватися за ту гостину, яку американські міста справили французьким летунам Косте й Белонте.

380,000 БЕЗРОБІТНИХ У ПОЛЬЩІ.

По останнім звідомленням державних урядів посередництва праці число безробітних дня 21. березня виносило 380,000 осіб. Себто в порівнанню зі станом попереднього тижня прибуло 4,246 безробітних. Допомоги побирали 199,527 безробітних.

НАПОЛЕОНСЬКА ВИСТАВА.

Від 28-го червня до кінця липня ц. р. в Австерліц буде відчинена вистава, посвячена Наполеонови. Між експонатами знаходитимуться цінні памятки, які лишилися по Наполеоні. Буде там м. ін. золотий столик Наполеона й його улюблена шахівниця. Золотий столик Наполеона є тепер власністю англійської королевої, шахи Наполеона належать до грецької княгині Палеольог з Атен.

СЕРЕДНИК ПРОТИ УКУШЕНЬ КОМАХ.

Добрим середником проти укушень бджіл і взагалі комах має бути ось такий плин: розтертий на порошок алой (аптичний середник, по латині aloe, яку виварюють у тверді кусочки з рінного роду південно - африканської ростини Aloe) мішається у відношенню 20:100 з етилевим алькоголем при 60°, мішанину цю фільтрується, як вона постоїть 5—6 днів. Найкраще дати зробити цей лік в аптиці. Ужитим можна його зараз по перефільтрованню. Має він дуже скоро ділати, є нешкідливий і недорогий. Як укусить якась комаха, або бджола, треба каплю цього плину легенько розтерти на місці вкушення. Біль і свербіння устають негайно і майже ніколи не показується напухнення.

„НАТАЛКА ПОЛТАВКА" У ПРЯШЕВІ.

Як чудо появились на мурах у Пряшеві жовто-сині плякати зі словацьким і українським текстом, оголошуючи, що молода філія „Просвіти" виставить 11.—12. лютого в театрі оперету „Наталка Полтавка". Після оголошення вистави одні з наших тішилися, другі посміхувались, а чужі дивилися недовірчиво. Але у пряшівській „Просвіті" є життя і дух і це перемогло всякі трудноші. Наші аматори з драматичного кружка „Просвіти" у Пряшеві вповні заслужили собі на горду назву каменярів — вони переломили цілком той віковий лід, який грубо зашкарупив наше національне просвітнє життя на Словаччині. Перед виставою проф. Кузик виголосив у словацькій мові коротку промову, в якій чеській і словацькій публиці обяснив значіння і ціль „Просвіти". Самаж вистава пройшла з великим моральним, а також матеріяльним успіхом.

ЗУДАРИЛИСЯ 4 МОТОЦИКЛІ.

Підчас мотоциклевих перегонів в Амстердамі один з учасників хотів оминути глядача, що стояв на шляху, на якому відбувалися перегони. Підчас того перевернувся й упав. І та перешкода на шляху була причиною того, що зударилися 4 наближаючі мотоциклі. Пять осіб було тяжко ранених у тій катастрофі.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ ПОДОРОЖУВАТИМЕ ПО МОРІ.

Із Шербурга виплив на Атлянтик польський корабель „Віхер". Корабель той виплив із Гдині на бажання Пілсудського, який після відпочинку на Мадейрі подорожуватиме по Середземнім морі, й поступить до кількох пристаней у Палестині, Єгипті й Італії.

РЕВІЗІЇ СЕРЕД ЛЬВІВСЬКИХ РАДИКАЛЬНИХ ДІЯЧІВ.

В понеділок, 16. березня ц. р., слідчі органи львівської поліції перевели ревізії в льокалі секретаріяту Української Соціялістично - Радикальної Партії і редакції радикального тижненика „Громадський Голос", а крім того у приватних помешканнях д-ра М. Стахова і ред. О. Павлова.

ЗА ЩО АРЕШТУЮТЬ?

Молодь у Делятині від довшого часу має намір оснувати український спортовий клюб на Підгірю. В неділю, 15. III. ц. р., зійшлося невеличке число хлопців над Прутом, щоб оглянути площу, яка надавалась на грище. Нараз замітили двох поліцаїв. Хлопці кинулися в розтіч. Одначе всім не пощастило втекти. Поліція заарештувала М. Брайляка, а опісля Я. Колянковського і М. Кухарука та, перепровадивши в них ревізію, відвела на постерунок. Там переслухахла усіх трох та, пізнавши, що в тому нема нічого злого, звільнила їх і пустила додому.

ФАЛЬШИВИЙ АДВОКАТ.

У Варшаві арештували кравецького помічника Шапса Домба, який, маючи фальшиві документи адвоката, їздив по цілій Польщі й обдурював наївних дівчат та ріжні фірми. Кільканацять дівчат вірили в його докторат і давали йому поважні суми грошей „на заручини", після чого він зникав без сліду. Від дочки одного львівського купця С. при вул. Соняшній цей „адвокат" видурив 800 зол., а в Регіни Штольц при вул. Шопена 10., він видурив ще більшу суму.

ГРОШЕВІ ЗЛОВЖИВАННЯ В ДРОГОБИЦЬКОМУ МАГІСТРАТІ.

Дрогобицька поліція арештувала Ришарда Страхонського, інкасента місцевого магістрату, за те, що він украв на шкоду магістрату 6 тисяч золотих.

ПАСТУХ МІНІСТРОМ.

Англійські газети подають біографію новоіменованого міністра Індії, Генрика Снелля: Снелль був сином беземельного сільського робітника і сам замолоду був пастухом, потім льокаєм дідича, відтак утік до міста, був кельнером у малім шинку і рівночасно вчився багато й ходив на виклади в університеті, як надзвичайний слухач. В 1922 р. вступив до робітничої партії, яка згодом вибрала його послом. Нині він міністром.

КАРА СМЕРТИ ЗА ВБИВСТВО ЖІНКИ.

Виленський окружний суд засудив на кару смерти 26-літнього Івана Сікорського, з місточка Заблоце, за те, що він убив свою вагітну жінку.

КРОВАВИЙ ПОХОРОН У ГАМБУРГУ.

Після похорону соціялістичного посла до гамбурського сойму, Геніга, якого застрілили члени монархічної організації, дійшло до кровавих заворушень. Група повертаючих з цвинтаря намагалась уладити похід. Коли поліція почала розганяти похід, маніфестанти обкидали поліціянтів камінням так, що поліція мусіла зробити вжиток з пального оружжя. Підчас стрілянини був ранений 20-літній робітник. Він помер у дорозі до шпиталю. Крім цього відвезли до шпиталю ще одного поліціянта, якого котрийсь з маніфестантів пробив ножем.

НОВА ІНСТРУКЦІЯ ПРОТИ РЕЛІГІЇ.

Президія Центрального Виконавчого Комітету видала інструкцію, яка утрудняє правне положення церковних громад у Радянському Союзі. Інструкція забороняє збирання жертв на релігійні потреби серед населення, дозволяє лише на складання жертв на терені церков. Виконавчі органи церковних громад повинні по думці цеї інструкції складатися з осіб, не позбавлених політичних прав. Постанова ця в дійсности унеможливлює працю церковних рад, бо, як відомо, радянський громадянин, що належить до релігійної громади, автоматично є позбавлений політичних прав. Крім цього нова інструкція підносить висоту оподаткування релігійних громад та домагається, щоби святині, які сусідують з радянськими урядами, були перенесені на інші місця, де не сусідували б з ніякою радянською інституцією.

БЕЗРОБІТТЯ В ІТАЛІЇ.

З кінцем лютого число безробітних в Італії зросло до 765,325 осіб. При кінці січня було в Італії 732,612 безробітних, з яких 200,000 побирали регулярно допомоги. Зріст безробітних обняв 41,792 мущин і 931 жінок.

НА ІНДЕКСІ.

Папа римський поставив на індекс твір голяндського лікаря Вандервельда „Найправильніше подружжя". Цю книжку забороняється католикам читати тому, що її автор трактує справу подружого життя з матеріяльного становища, яке противиться християнізмови.

ВЛОМИ ДО ЦЕРКОВ.

В ночі з 22-го на 23-го березня в Топоровцях, пов. Городенка, злодії вломилися до місцевої церкви, вкрали чашу вартости 250 долярів, а зі скарбонки витягнули 20 долярів і 270 золотих. Рано люди знайшли схованy в мурі вкрадену чашу. — Тої самої ночі в Підгороді, пов. Рогатин, вломники вкрали в церкві більшу готівку.

ВИКРАДАЛИ З ЛИСТІВ АМЕРИКАНСЬКІ ДОЛЯРИ.

В Перемишлі арештували 3 почтовців, Герарда Колянкевича, Станислава Дайфуса та Лаврентія Лелека, за те, що з американських листів викрадали доляри.

У РУМУНІЇ ПОЧАЛАСЯ ПІЛСУДЩИНА

НОВИЙ ПРЕМІЄР-МІНІСТЕР КАЖЕ, ЩО ПАРЛЯМЕНТ МУСИТЬ ЗАЛЕЖАТИ ВІД НЬОГО.

БУКАРЕШТ (Румунія). — На припорученя короля Карла лідер румунських антисемітів та взагалі ненависник усіх інородців, проф. Йорга, сформував новий уряд. В першій своїй деклярації проф. Йорга заявив, що він не є противником парляментаризму, але в Румунії від самого парляментаризму залежить, чи він буде істнувати. Новий премієр каже, що не він буде залежати від парляменту, але парлямент залежатиме від нього.

Парлямент він скличе на 5. травня й оголосить у нім програму діяльности свого уряду. Коли парлямент погодиться з нею й висловить довіря до уряду, то парлямент буде далі істнувати; колиж не прийме програми уряду Йорги й висловить йому недовіря, то парлямент буде негайно розвязаний. В такому разі буде впроваджена диктатура премієраміністра, або диктатура короля.

ЩОДЕННО РОЗСТРІЛЮЮТЬ СЕЛЯН.

ЄФРЕМОВ (СССР). —Большевицький суд присудив шістьох селян до розстрілу, а десятьох інших до вязниці на час від 3 до 10 років. Цих 16 селян обвинувачували большевики в контр-революції й назвали їх „кулаками". У приговорі суду говориться, що вони розпочали активну кампанію проти радянського уряду. Один з засуджених був головою сільської громади, а другий її секретарем.

ПОЛЬСЬКО-МОСКОВСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ.

МОСКВА (СССР). — Сюди приїхала польська торговельно-промислова делегація. В склад делегації входять найвизначніші польські промисловці, а також визначні фаховці торговельно-економічних справ.

Можна сподіватися, що Польща тепер дасть побільшені кредити большевикам і розпічне з ними жвавішу торговлю. Торговельне порозуміння цих двох сусідніх держав значно скріпить їх добросусідські взаємовідносини, які тепер ще не такі, як того бажалиб обидві сторони. Крім того Польща найбільше всього боїться зміни уряду в Росії, а тому старатиметься всіми способами підтримувати большевиків при владі.

ПРОТЕСТИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ЗВІРСТВ.

ГАЛЬСІНГФОРС (Фінляндія). — Представники Карельців та Інгермаляндців ведуть широку кампанію протесту проти большевицьких звірств у радянській частині Карелії та в Інгермаляндії. На їх зазив відгукнулися всі верстви та організації Фінляндців. В пресі появилися протести визначніших фінських громадян та політичних діячів і організацій против того, що большевики масово виселюють Карельців та Інгермаляндців на Сибір.

Карельські представники, а також фінські організації та окремі діячі, домагаються від свого уряду й від естонського уряду активного втручення в справу радянського терору в Карелії та Інгермаляндії. Фінський та естонський уряд мають домагатися від большевицького уряду повернення вже висланих людей назад до своїх осель, або дозволу виїхати їм за межі Радянщини. Чим далі, тим більше загал Фінляндії й Естонії охоплює обурення проти московських звірств, які тепер доконують большевики над спорідненими Фінам та Естам радянськими підданими.

БОЯТЬСЯ ЗА ЖИТТЯ АЛЬФОНСА.

ПАРИЖ (Франція). — Поліція запропонувала бувшому еспанському королеви Альфонсови вибрати собі маленьке місто для життя, якщо він думає постійно лишитись у Франції. Тому, що до Франції часто переходять через кордон ріжні противники монархії й приїжджають до Парижа, де дуже тяжко за ними слідкувати, поліція не певна, чи зможе охоронити Альфонса від замаху зі сторони його противників.

Бувший король виїздить до Лондону, щоб там зарядити своїм величезним майном, яке він перевіз до Англії ще перед своїм упадком.

БОЛЬШЕВИКИ ВПРОВАДЖУЮТЬ НАЙГІРШУ КАПІТАЛІСТИЧНУ СИСТЕМУ.

МОСКВА (СССР). — В щоденному життю большевики зовсім не рахуються зі своїми комуністичними теоріями. Одним з таких яскравих фактів є впровадження ними системи „хозрасчоту", себто господарського розрахунку. Відповідно з цею системою в большевицькій Росії заводиться плату за труд від скількости виконаної праці. Це в Америці називається „пісворк".

Таку систему платні робітництву впроваджують не лише в фабриках та заводах, але й у хліборобстві. Кожний комуністичний сільсько-господарський колектив, фабрика, заводи та інші підприємства будуть одержувати платню за свої продукти по контракті й самі мають потім розраховуватися з робітниками на підставі системи акордової праці.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОСІЯНИН ПРО УКРАЇНУ

Наші москвофіли завжди покланялися Росії. Не стало царської, склонили голову перед червоною; а України як не визнавали, так не узнають її й досі.

І от з тої точки цікаво послухати голосу правдивого Москаля. У „Вєстніку Европи", ч. 29. з 1930 р., появилася стаття, підписана Родґаєм, затитулована „Потенція словянства". В тій статті пише отой Росіянин про те, що в давній Росії жили люди „під гарною банею, яка спиралася на часових, нині підгнилих підвалинах. А сьогоднішний большевизм не є для Росії ніякою несподіванкою, бо він уже виростав в часах Достоєвського, хрестним його батьком був Толстой, а плекали його такі світочі як Ґоркий і Андреєв. А Лєнін з Троцьким зробили тільки підрахунок російському вікови пари й електрики".

Росія й російський нарід знаходяться, на думку отого Росіянина, в траґічнім положенні. Росія прямо загубила — чоловічу стать.

Так як наші зневірені москвофіли шукають для нашого народу якогось ратунку і знаходять його в Росії, так теж і отсей Росіянин шукає ратунку для Росії поза Росією, а шукаючи за ним, приходить до заключення, що:

„. . . .Тайну примирення з життям можна знайти найлекше в умовах благодатної природи, де повно сонця й озону, серед трудолюбного, життєлюбного й чепурного народу, обвіяного поезією й перейнятого незлобним гумором, — народу плугатиря і богоносця".

„Таким народом, є нарід — український", так пише цей Росіянин і каже, що український нарід уже раз був „хрестним батьком Росії; він іще раз виконає цю службу". А далі читаємо таке:

„Починаючи з підсоння і природніх богацтв, а кінчаючи вигідним географічним положенням і прикметами богато обдарованого народу, що дуже нагадує народи центральної й полудневої Европи, — Україну нам посилає сама доля, як нашу представницю на свято західньої культури, як нашу кормительку і заступницю. Коли вірити, що в словянстві ще не згасла потенція, то її виявить в першу чергу хлібороб Полтави і Галича".

Ось таку сильну віру в силу українського народу виявляє Росіянин, а наші москвофіли з гнилими душами далі тягнуть до гнилі — до Росії, навіть у її траґічнім большевицькім виданню.

О. С.

„АНШЛЮС" І ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ

Злобою дня в світі — це заповідь митної унії між Німеччиною й Австрією. Тої унії, яку слушно уважають за вступ до політичного „Аншлюсу" обох німецьких країн.

Очевидно, з льоґічної точки погляду, не може Европа цьому полученню нічого закинути. Аджеж стала вона — при заключенню Версальського миру — на становищу „самовизначення націй". Отже чому всі сусідні з Австрією краї (по розпаді Габсбурської імперії) мали право відірвати від неї землі, заселені їх земляками (а навіть не земляками), а чому того самого не сміє зробити Німеччина? Колиж побідники покликуються на обіцянку Австрії не резиґнувати зі своеї самостійности, то цей арґумент звучить трохи комічно: бо хтож має накидувати якомусь краєви самостійність, як він її не хоче?

Звідси й безсилля й переляк бувших союзників (а особливо їх безпосередно заінтересованих сателітів — Чехії, Польщі)... Висуваються ще й інші арґументи: мовляв: заключення митної унії між Берліном і Віднем нарушить виєднані торговельними договорами права інших держав, які перестануть тоді користати з клявзулі „найбільшого упривілейовання". Але й на це мають Курціюс і Шобер контрарґументи, і то неабиякі. Вони кажуть, що подібну митну унію вже заключила Бельґія з Люксембурґом і має на увазі заключити Румунія з Юґославією. І ніколи Европі і в голову не впадало з приводу того протестувати; чомуж протестують проти Німеччини й Австрії?

Стараються побідники — вульґарно кажучи — „перекупити" слабшу Австрію. Мовляв, не рухайся, будь самостійна, а дістанеш і фінансову допомогу і всякі інші блага! Але та мова вже не промовляє до канцлера Шобера, ані взагалі до австірійських політиків. Так як тепер є, Австрія далі не витримає в економічнім відосібненню, відтята від ширших теренів експанзії. Що з того, скаржиться віденська преса, що переможці захвалюють нашу культуру, Шуберта, Бетовена, коли позволяють нам вмирати з голоду, а стримують наш кожний крок, який стремить до того, щоби вирватися з того неможливого положення економічного. Ми теж хочемо жити!

Крок Німеччини-Австрії спершу викликав бурю обурення і гніву в Парижі і Празі. Але потім буря зачала трохи втихати. Почалися наради: Бенеш спустив з тону, Італія мовчала, а Гендерсон рішив — разом з іншими — переказати справу Союзові Народів. Але — щоби її дослідити з формальної точки погляду, резиґнують цілковито входити в суть самого укладу...

Були й такі екстремісти, які радили... поновну окупацію Французами Рену. Писали: колиб не опорожнили вчасно Французи Майнцу, колиб над Реном стояла французька армія, не відважилисяб Німці зробити щось подібне... Певно, але в тім то й річ, що не моглаж вічно стояти над Реном окупантська армія! В тім то й річ, що часи окупації Рура минули, що не може пацифістичний автор Паневропи, Арістід Бріян — казати своїм „пуалю" маширувати знову на німецьку територію!

Німці це знають, і тому звaжлися на свій крок, який безперечно є заповідю політичного „Аншлюсу", до якого — не є виключене — пізніше увійде й Угорщина.

Значить, це повний переворіт европейській політиці. Значить, що вона вступає в стадію динамічну, в стадію змін, в стадію фактичного перегляду Версальського договору. Перший крок — „Аншлюс", найлекший, який, може буде тепер відсунений, але прийде троха пізніше. Другий — коритар, а третий може (хоч не конечне) Ельзас. Найгірший це удар для Варшави. Бо переведення „Аншлюсу" це не тільки збільшення сили Німеччини, це не тільки частинне окруження Польщі з півдня, це й заповідь незугнутої волі Берліна іти шляхом ревізії трактатів, цебто ревізії справи Данціґського коритара. Це значить — упадок геґемонії Франції на континенті, упадок впливів єдиної покровительки Польщі.

Ось для чого перелякана преса польська. Ось для чого робить добру міну при кепській грі, ось для чого угодові залицяння. Фактом є, що в наслідок останнього посунення Німеччини (чим би воно на разі не скінчилося) — ослаблене міжнародне положення Польщі і її сила в середині. Факт неабиякого значіння для всіх її „меншостей", а передусім для „меншости" української...

„ПАТРІОТИ-ІНТЕЛІҐЕНТИ"

Мабуть ні в одного народу інтеліґенція не є в такому нещасливому положенні як саме у нас. Може це просто тому, що й досі у нас немає властиво виразної іншої діференції як отой поділ — сказатиб до речі: неправильний — на „народ" і „інтеліґенцію". До тогож так воно у нас від давна є, що немає у нас і дуже виразного — очивидна річ тут мова про масу — партійного зріжничковання. Майже у цілому свому загалові **українська маса** — разом „народ" і „інтеліґенція" — **має націоналістичний світогляд** — неважно, з якими відтінками — і той саме світогляд є тим цементом, що споює нашу масу в одну нерозривну національну цілість. Цим і треба пояснювати до деякої міри явище, що хоч у нас дуже важко зорґанізувати політичну партію в роді закордонних, о тоді, коли йде про якийсь загально-національний виступ, **наша маса** — знову треба підчеркнути: разом „народ" й „інтеліґенція" — **виступає одноціло й солідарно. Велику заслугу в цьому має безумовно наша інтеліґенція.** З цього видно, що наша інтеліґенція має на маси великий вплив.

Тому зовсім зрозуміла річ, що завжди, коли повставала у нас політична ґрупа чи орґанізація, що хотіла опанувати і взяти під свої впливи „народ", кажім точніше: селянські маси, то її першим кроком було: **вдарити по українській інтеліґенції,** щоб вибити з її рук вплив на маси. Так було і є до деякої міри з нашими радикалами, так було з нашими соціялістами, так є з комуністами і всякого роду сельробами. І то не вважаючи на те, що у всіх них головними провідниками та верховодами завжди були і є теж інтеліґенти.

Таким чином українська інтеліґенція мусить витримувати у свойому загалі нераз дуже заїлі та неперебірчиві атаки всіх тих, що їм забаглося чомусь дібратися до українських мас взагалі чи українського селянства зокрема. Але не тільки „свої" йдуть приступом на нашу інтеліґенцію. Роблять те саме сусіди, котрим здається, що **якби їм вдалося розєднати український народ з його інтеліґенцією, то моглиб зробити з тим народом, що тільки хотіли б.** Тому не перебирають у засобах, щоби тільки ту інтеліґенцію в очах народу здискредитувати. І „своїх" і сусідів можна всеж таки в цьому виправдати: вони мають у цьому свій інтерес.

Але ось в останніх днях стрінулися ми з дискредитуванням нашої інтеліґенції без якогонебудь інтересу. Маємо на думці виступ епископа Хомишина, про який ми писали в двох останніх числах. В останньому числі „Н. Часу" прослідили ми докладно закиди, які епископ Хомишин зробив нашим установам, заключаючи, що вони идуть „хиткими й непевними дорогами". Сьогодні хочемо розглянути закиди, зроблені на адресу нашої інтеліґенції. Пишучи про наших інтеліґентів, Преосв. Григорій називає їх згірдливо „наші патріоти", зовсім так само, як це роблять комуністи й сельроби. І так, для прикладу, читаємо у відомій вже енунціяції.

„Могли члени кооперативи не ходити на місію, але профанувати святу справу місії, місійний хрест і зневажувати та провокувати свого епископа, це потрафлять тільки наші „віруючі" патріоти-інтеліґенти.

„І ті наші установи, хиткі і непевні або навіть ворожі до церкви і віри, і ті наші інтеліґенти індеференти, лібералі або циніки релігійні мають ще чоло удаватись, домагатись нераз настирливо, а навіть диктувати духовенству, щоби давало гроші, занималось складками і збірками в церкві, коло церкви, при всяких нагодах Богослужень і торжеств релігійних".

Не можна заперечити, щоби між українською інтеліґенцією, як взагалі між людьми, не трапився хтось, кого можнаб назвати одною з тих назв, які зібрав у наведеному вгорі уступі Преосв. Григорій, але назвати так в чамбул всю українську інтеліґенцію, не роблячи ніодного виїмку, то це хіба необережний вислів. Бо про когож саме мова, коли пишеться про отих „індіферентів, лібералів, релігійних циніків"? **Мова про відпоручників чи представників усяких наших товариств,** які з ріжних нагод стараються нераз про дозвіл на збірки на всякого роду загально-національні цілі. Треба признати, що ми, хоч постійно маємо до діла з нашими установами, не стрічали в тих установах людей, що їх можнаб назвати релігійними циніками. Ми не стрічалися з випадком, **щоби представники наших установ виступали денебудь проти релігії, проти католицизму чи його засад.** Навпаки! **Ми знаємо, що наша інтеліґенція й представники установ навіть корпоративно беруть участь у всіх чисто релігійних торжествах,** як в процесіональнім обході в свято Божого Тіла, чи в Йорданськім свяченню води, коли не говорити вже про те, що кожної неділі виповняють церкви, беручи участь в богослуженні. Деж тут той індиферентизм, той релігійний цинізм нашої інтеліґенції?

Здається нам, що Преосв. Григорій пішов трохи задалеко в обвинуваченні наших установ та нашої інтеліґенції, перебільшивши деякі випадки та узагальнивши деякі хиби поодиноких осіб. І тому вважаємо **за відповідне і необхідне станути в обороні одних і других.** Про установи сказали ми своє слово в останньому числі. Щож торкається інтеліґенції, то гадаємо, що **виходить на шкоду нації, коли дискредитується її інтеліґенцію** в очах **народу,** роблячи їй несправедливі закиди. Якщо булиб навіть одиниці, то треба осудити тільки ті одиниці. **Узагальненням справи поширюємо тільки те, проти чого виступаємо та з чим боремося.**

А чейже не є в інтересі нашої церкви поширювати серед нашої інтеліґенції „індіферентизм", лібералізм і рілігійний цинізм".

(„Новий Час").

Д-р Остап Грицай.

МОЦАРТ

У 175-ті роковини уродин.

(1756—1931).

(7)

Траґіка Моцартового життя в Відні починається від його не дуже то щасливого одруження, яке в першу чергу було опісля причиною і жерелом постійної матеріяльної скрути в його екзистенції останніх років. Як ми вже знаємо, пізнав був Моцарт і гаряче покохав за свого побуту в Мангаймі молоденьку красуню Альойзію Вебер — родичку славного опісля німецького музика-композитора **Карла Марії Вебера (1786—1826)** — яка одначе змаловажила його любов, одружившись зі співаком Йосифом Лянґе. Але любов Моцарта до тієї жінки була така глибока, що він не перестав її любити й після її одружіння, чого доказом було те, що, знайшовшись тепер у Відні, куди саме вже раніше була переїхала вся родина Веберів, Моцарт став жити в домі її матери, в якої ще були инші три доньки, і яка тому доволі ласкавим оком дивилася на нього як на майбутнього жениха одної з невиданих ще дівчат. Між цими середущою була двайцятьлітня чорноока Констанція **(Constanze),** вдачею і характером дещо сувнівна, як узагалі всі дівчата тієї рідні, але принадна і з темпераментом. Воно, притім дуже цікава психо-еротична проблема: чи Моцарт залюбився справді в Констанції, чи може тільки в фантомі того, що в неї нагадувало йому так жагуче люблену ним Альойзію? Та якби там воно й не було — одно певне, а саме, що згодом любов його до Констанції стала така палка, що Моцарт ще в шість років опісля — вони побралися **1782 р.**—одержавши від неї в Берліні листа, раював ним так, начеб щойно з нею одружився. Тимто й не подивуємо, що в німецькій літературі є цілий ряд творів, присвячених тій любові Моцарта до Констанції, між иншими як один з найкращих, оповідання великого німецького лірика Едварда Меріке **(Moerike, 1804—1875)** п. н. **„Моцарт в дорозі до Праги",** де ідеалізується як Моцарта так і Констанцію, цю останню очевидно як поетично гарну і кохаючу дружину нашого мистця. Але, як виказали найновіші досліди, пані Констанція далеко не така ідеальна дружина Моцартові, як це розмріяним поетам здавалося, а ця невідрадна обставина набирає глибшої ваги особливо тому, що саме такий артист і тільки артист, як Моцарт, потребував для свойого добра і з огляду на свою працю жінки зовсім инакшої, ніж отакої, якою змогла йому стати Констанція. Бо Моцарт — як зрештою більшість подібних йому ґеніяльних натур — був в домашньому житті непорадний, особливо дуже нерозважний в грошевих ділах. Не вмів орудувати так важко зароблeним грошем, не потрафив ніколи ні розчислити своїх доходів, так, щоб можна було з них, нехай дуже скромно, затеж безтурботно прожити, не дбав ніколи про те, щоб заощадити який ґрейцар на чорну годину, і таксамо не вмів допоминатися грошей там, де вони йому правно належалися. Якби то наш Вольфґанґ Амадей був таким ґеніяльним безнесменом, як от той сучасний йому французький письменник Бомарше **(Beaumarchais),** з якого комедії „Весілля Фіґара" Моцарт скомпонував таку на причуд гарну оперу! Але він був мистець і тільки мистець, дотогож людина зі шляхотним жестом і великим розмахом там, де міг собі на такі жести позволити якийсь грошевитий аристократ багатир, а не бідний на гріш музик, без ніякої постійної посади і без ніяких постійних доходів, а ще і з химерною жіночкою і дітьми. Тимто й можемо собі уявити, до чого мусів водно догосподарюватися в хаті Моцарт, коли зважимо, що Констанція була такаж сама негосподарна, непрактична і нерозважна, як він. Не вміла ні порадити, ні здержати його в нічому, не любила ніякого ощаджування, ні мудрої поміркованости там, де господарна жінка булаб рішуче хоч що-то відложила на бік, а дотого не відрікалася ніколи веселої забави таксамо, як і чоловік, який після тяжкої праці потрафив тішитися кожним дозвіллям, як дитина. Взагаліж пані Констанція любила пристрастно всяку широку забаву з пишною їдою, дорогоцінними напитками тай — без огляду на чоловіка — з веселим товариством розбавлених джентельменів, причім вона зовсім не журилася тим, з яких грошей чоловік усе те поплатить, тай чи стане йому взавтрі сил на преважку творчу працю ради дальших заробітків. А не забудьмо ще й того, що пані Констанція при найменшій недиспозиції любила по панськи нездужати, кликати лікарів та виїжджати до Бадену на лікування, обставина, яка при частішім повторюванні була за кожен раз важким ударом для бідолашних фінансів Моцарта, тимбільше, що він як просто ідеальний чоловік скорше зважився і на найбільшу жертву зі своєї сторони, ніж бувби відмовив чого обожаній собою жінці. Правда — батько Моцарт, який заздалегідь розбирався гаразд в судьбі синового подружа з такою жінкою, як Констанція Вебер, остерігав його перед тим жениханням, указуючи на небезпеки, які і справді здійснилися всеціло. Але щож — Моцарт, як і кожний ґеній його роду, не знав людей і не знав гаразд життя. Захоплений від дитини мріями про манливу красу нових творчих світів, він не мав змоги вештатися сірими низинами тої суворої буденщини, де ніщо не прислонюється чародійними серпанками заземного й засвітнього, де цинічна нагість брутального життя вчить тебе на кожному кроці безсоромної правди голої дійсности. Ні, це вже так. Великі ґенії рідко коли розбираються в хитрих мудрощах нікчемної буденщини та її тричі замаскованих галапасів. Перепоєні вщерть вічністю про ясні небеса й темні ади, про богів і демонів, про янголів і херувимів, вони легко даються обманювати чомусь такому далекому і такому чужому їм, як проминаючі примари життєвих низин, з галасливим шумовинням їх брудного дня.

Бо на те вони творці вічної краси.

Ще ось таки в році **1782** виставлено оперу **"Die Entfuehrung aus dem Serail"** („Уведення з Сараю"), твір в історії музики такого значіння, що Ґете, пізнавши його, написав про нього такі слова: — Ввесь наш дотеперішний труд, усі наші змагання з тою метою, щоб обмежитися до чогось зовсім простого та звязаного правилами, все те пропало з хвилею, коли виступив Моцарт. Його опера „Уведення із Сераю" зповалила все". І це той між творами Моцарта, що отвирає ряд його оперових архитворів, відомих нині в усіх закутках культурного світа, архитворів, без яких ми не тільки модерної музики, але й новітньої культури взагалі уявити не всилі. Бо коли та новітня культура стреміла головно до того, щоб визволити одиницю з хаосу порабощеного сірого тлуму, розбуджуючи в неї щонайвищу свідомість власної індивідуальности, то це власне Моцарт на полі оперової музики той, що переводить тут засаду індивідуальної характеристики всеціло і послідовно так, що творить цим в музиці нову епоху. Правда, — з історії Моцартового побуту в Мангаймі ми знаємо, що він уже раніше, і в коротших творах — як ось в мангаймській сонаті, присвяченій донечці музика Каннабіха, а саме в анданте тієї сонати — пробував давати музичні портрети даних осіб, і що це йому (по свідоцтву одного знайомого) прегарно вдалося. Але чим те все в порівнанні з такою пребагатою цілістю, як внутрішній світ опери „Уведення з Сераю"? В протиставленні до пануючої тоді всевладно італійської опери, поважної (opera seria) та комічна (opera buffa), в якій переважала і була головною ціллю музики бравурно відспівана **арія,** отже чисто голосові, ніякою спихольоґією непоглиблені ефекти, і таксамо й до французької з її хоральними партіями, намагається Моцарт **індивідуалізувати** не тільки кожного героя опери, але й завдяки новому інструментальному стилеві своєї музики й — орхестру, звязуючи кожний інструмент, відповідно до його музикального вислову, з таким і не иншим психічним станом героя. Тимто виведене дійство тут лишається нам трівало в памяти не тільки завдяки майстерности ґеніяльно схарактеризованих дієвих осіб (Бельмонт і Констанція, Осмін, Педрілльо і Бльондхен), але й чарівній глибині тої Моцартової музики, якій ніде не бракує глибшого, з загадкою істнування як такого звязаного значіння.

Це бачимо найкраще на двох дальших великих операх Моцарта, а саме на найцінніших двох ізмараґдах його останньої творчости: "La nozze di Figaro" та "Don Giovanni".

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АКРОН, ОГАЙО.

Українське жіноцтво в Акрон, Огайо, відчуваючи змагання свого народу, рішило прийти з допомогою для Рідного Краю. На поклик панночки Олени Кінаш, котра працює в Інтернешенел Інститут і богато працює між українським жіноцтвом на народній ниві, зійшлися ми на загальні збори й організувалися в жіночий відділ під назвою „Український Жіночий Клюб". До уряду ввийшли: Марія Малецька, — предсідателька, Анастасія Цепко — секретарка, Катерина Цепко — касієрка.

Члениць вписалося 29. Збори відбуватимуться раз на місяць, кождого останнього четверга в місяцю, в галі У. W. C. A., 146 С. Гай стріт. Сподіємося, що все українське жіноцтво в Акрон, Огайо, придумається до нас, до спільної праці. Віримо в те, що у всіх нас одна ідея українська й тілько для неї нам конечно треба працювати.

Ціль наша є: все й усюди висвітлювати українську справу перед чужим й американським народом, підтримувати на кождім місці українську культуру й традиції, помагати нашим жінкам і братам в Рідним Краю, збирати жертви на допомогу нашим героям-калікам і вязням, дбати за Рідну Школу і взагалі за все, що українське. Ціль велика. Беремся до праці всі, як одна, покажім, що в нас є охота до визвольної боротьби, що у наших жилах тече українська кров, покажім, щоб й ми стали в ряди разом з усіми проти ляцьких звірств і знущань в нашім Рідним Краю з що на кождий поклик прийдем з допомогою.

Першу жертву з підприємства, яке жінки влаштували в сумі $60 висилаємо через Обєднання до Рідного Краю. Призначено на потерпівших від ляцьких побоїв 50 дол. і на Рідну Школу 10 дол.

Анастасія Цепко, секр.

До Медунчука зателефонували з банку: „Пане, позвольте звернути вам увагу, що ваше конто обтяжене вже і то на суму 500 долярів".

— Ну і щож? — питається сердито Медунчук. — Будь ласка, скажіть мені, як було з моїм контом тамтого року в тойсам час?

— Хвилиночку, прошу. Так, тамтого року ви мали ще більше 270 долярів у вашу користь.

— Отже бачите! — тріюмфує Медунчук — я чи я тоді може трівожив вас? Може телефонував до вас?!

Пані приймає наймичку на службу. Свідоцтва в неї добрі, все в порядку. Наймичка каже: Та я просила би, щоби пані позволили мені двічи на тиждень виходити, і то вечером.

Чомуж вечером?

Хай пані не гадають, що не якісь примхи, — відповідає наймичка — та я потребую мати вільний час до пізна вечером, бо щойно тоді спить жінка мого нареченого.

Так як громадно дали ми вже пізнати себе солідним виступом по всіх усюда в обороні свого народу -- так громадно даймо себе пізнати нашим культурним мистецтвом.

СПІШІМО ОТЖЕ ВСІ НА ВИСТУП УКРАЇНСЬКИХ ТАНКІВ В МЕТРОПОЛИТАН ОПЕРІ, ДНЯ 25-го КВІТНЯ. -- ДОКАЖІМО ЩО ОЦІНЮЄМО НАШІ НАДБАННЯ!

За комітет: П. Сокальчук, голова, П. Боднар, заст., І. Редчук, кас., С. Бригадир, заст., Н. Новак і В. Дроботій, секр., А. Куцик, І. Єдинак і К. Лисюк, контрольори.

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ

(Подаємо в оригіналі ті листи, що наспіли з краю в справі останніх подій. — Ред.).

В Терпилівці, дня 25/III, 1931.

ЛИСТ 2-гий.

Дорогенький Братаничу!
Василю наш, Друже,
Лист дістали і за тее
Дякуємо дуже.
Що Ти за нас не забув,
О своїй Родині,
Щирим словом привитав
Отсим листом нині.
І за картку, на котрій
Є Твоя „світлина",
Щиро дякуєм Тобі
І уся родина.
Козак з Тебе, не щобудь,
Аж любо глядіти,
Лише тілько щоб Ти вмів
По козацьки жити.
Щоб історію Ти знав
Козацького роду,
Як боролись за свій край,
За вільність народу.
Щоб любов до Вітчини,
Неньки-України,
Все була у Твому серцю
Кожної хвилини.
Гартувати треба душу,
Гартувати тіло,
Щоби ворогові в очі
Заглянути сміло.
Бо у нас, що правда, були
Усі патріоти,
А як прийшло на всіх лихо,
Не стало охоти.
Було в свято чи неділю
Молодіж гуляє,
„Ще не вмерла", „Не пора",
Кождий все співає.
А коли прийшла біда,
Село обступили,
То ті самі „патріоти"
Своїх братів били.
Катували неповинних,
Хоч би був і згинув,
І ні один не здригнувся
І бучка не кинув.
Ось таких то патріотів
Терпилівка має:
„Коби тільки я зістався —
Все хай погибає".
Тепер у нас, в Терпилівці,
Як зрештою всюди,
Кождий все у тій надії:
Може лекше буде.

Молодіж, хоч виростає,
Всі хлопці як дуби,
Та хлопцеві, щоб до дівки,
То за все забуде.
Правда, декотрі й з них
Думають поважно,
І з такими ще хоч як
Зробити все можна.
І не один би пішов
І в огонь і в воду,
Колиб тілько дати їм
Доброго проводу.
Та проводирі всі наші
Сидять тепер тихо,
Так завдало їм страху
Те осіннє лихо.
Хоч не були вони биті,
Їх не катували,
Бо настілько були хитрі,
Мабуть вони знали,
Що прийде отся навала —
Будуть катувати,
Не сказавши ані слова,
Дали ногам знати.
А коли минулось лихо,
То вони зявились,
На поліційній станиці
Усі зголосились.
І там дали своє слово,
Ще й підпис на згоду,
Що не будуть у проводі
Для свого Народу.
Та ми на те не зважаєм,
На ті одиниці,
Всі свідомі разом спільно
Беремось до праці.
Ми всіх таких патріотів
Здалека минаєм,
Котрі мають „рабський дух",
Тепер ми їх знаєм.
Таких слабих одиниць
Є богато всюди,
Що в несвідомости своїй
Поповняють блуди.
А найгірший блуд є тих,
Котрі є „війтами",
Не житття тепер для них
Усім поміж нами.
Тепер кождий зрозумів
И кається, небога,
Та вже виходу нема —
Їм одна дорога.
Хоч повіситись дебудь,
Чи в воді втопитись,
Бо не може жаден в очі
Людям подивитись.

Кождий хату їх минає,
Як яку заразу,
А що буде з ними дальше,
То колись розкажу.
Всі, науку із них маєм,
Як у світі жити,
Кого маємо боятись,
А кого любити.
Іще в школі я читав,
Хтось там мав сказати,
„Що правдивих приятелів
Лиш в біді пізнати".

Я тепер, Васильку любий,
Пишу про свій дім:
Як мені тепер жиється,
У сім часі злім.
Біда чорна коло мене,
Та не піддаюся.
З кождим лихом і бідою
Завзято борюся.
Як сам знаєш, що здоровля
В мене то не дуже,
А до того ще й побили,
Що не дай то, Боже.
Хоч і ходжу, дещо роблю,
Та все відчуваю,
Що здоровля того, що мав,
Я тепер не маю.
Бо два місяці, чи більше,
Гоїлись ті рани.
Все здоровля відібрали
Ті „кати-тирани".
Тітка, як сам тее знаєш,
Без руки, каліка,
Тай надію тільки має
Мене, чоловіка.
Млинець, котрим молов крупи,
Поляки замкнули
І на мене поліційні
Увагу звернули.
Та все кажуть: „Тен ....
Пташек небезпечни,
Тшеба мєць го на бачносьці,
Бо то наш вруг вечни.
„Чита ксьонжкі і газети
Вцьонж пренумерує,
Пшешь Польсце вшисткіх людзі
Намавя й бунтує".
Та я на ті всі нагінки
Не звертаю вваги
І не схиблю і не зійду
З своєї дороги.
Правним способом борюся,
Наскільки є сили,
Хоч би прийшлось життя стратить
І йти до могили.

КЕЛЬТИ В ГАЛИЧИНІ.

Написав Я. ПАСТЕРНАК.

Грецький історик Геродот каже, що за його часів, себто у V. ст. пер. Хр., ціла середуща Европа від Атлянтійського океану аж по скитську — на жаль ближче незнану — границю називалася **Кельтією.** Другий історик, Ефор, ділив увесь тоді знаний світ на чотири головні части: Кельтію, Скитію, Етіопію й Індію. Вкінці старинний історик, а рівночасно римський полководець-тріюмвер Юлій Цезар написав аж чотири книги про свої війни в половині I. ст. пер. Хр. проти Кельтів-Галійців.

Хтож були ті Кельти і яке їх відношення до нас?

З археольогічно - історичних дослідів виходить, що було це первісне населення Франції, яке виступає в історії вперше в V. ст. пер. Хр. за часів згаданого вже історика Геродота. Одначе войовничий та підприємчий дух не давав їм сидіти довго в межах тільки своєї вітчини і швидко стали вони вибиратися в далекі воєнні походи в пошукуванні за новими землями до підбою та за новою воєнною добичею. Так заняли вони скоро значну часть середущої Европи, в цім Чехію, Моравію, Шлеськ, Словаччину й старинну Дакію — нинішній Семигород. З Семигороду дісталися Кельти в останньому столітті пер. Хр. до східної Галичини й на Україну, а до західної Галичини прийшли вони вже в V. ст. пер. Хр. зі Шлеська.

Перші впливи їх культури, яку в археольогії називаємо лятенською, від місцевости Ля Тен у Швайцарії проявляються у нас спершу тільки в перенятті місцевим населенням деяких ужиткових предметів і частин зброї, як нпр. залізні вістря на списи та залізні й бронзові фібули, первовзори пинішних аграфок, якими спинали одіж. Позатим в домашнім життю та в господарстві лишилося все по старому: ті самі знаряди, ті самі гончарські вироби і той сам похоронний обряд. Щойно низка триста літ пізніше, приблизно від II ст. пер. Хр., видно у нас уже значну зміну на цьому полі: лятенська культура перемагає старшу місцеву і щойно відтоді можна говорити про Кельтів як мешканців Галичини, хоч памяток по них знаємо у нас досі розмірно мало.

Передвсім є це окремі знахідки поодиноких предметів, які могли дістатися на своє місце також дорогою торговлі, а не конче разом із кельтійськими боєвиками. Сюди належать залізні вістря на спис із Дрогичинки, Ліска та Маркової і бронзові та залізні фібули-спинки зі Слупя, Тичина, Камениці, Городниці і Стефанівки біля Заставної. В Лежайську знайдено також кусок багато орнаментованої посудини з бронзової бляхи.

Другу групу знахідок творять монети, які прийшли з Кельтами вперше до Галичини. Є це переважно золоті, а також і срібні наслідування грецьких монет з IV. ст. пер. Хр., головно срібних тетрадрахмів македонського короля Филипа II., що панував у рр. 359—336 пер. Хр., та золотих статерів його сина Олександра Великого (336—323). Всі вони вигнуті у виді малесенької мисочки і мають на опуклій стороні голову мущини в шоломі, а на вгнутій їздця на коні і наслідування грецького напису. Такі монети, називані звичайно варварськими, знайшлися у нас тільки в трох місцевостях. В Липівцях біля Перемишлян знайдено одним-одну срібну монету, що має на передній стороні бородату голову у лавровім вінці; в Скоморохах, сокальського повіту, знайдено цілий скарб золотих і срібних кельтійських монет у горщику, а другий такий скарб відкрито при земних роботах у західній части краю, в Горжові біля Хшанова, де були 23 золоті імітації олександрівських статерів.

Третю групу знахідок творять тілопальні гроби з кельтійською зброєю, які є вже безперечним доказом перебування самих Кельтів на наших землях. Попельниця в такім кельтійськім гробі роблена вже на гончарському колі, а в ній і біля неї є небіжчикова зброя: останки щита, списи, ножики, остроги, спряжки від ременів, ланцюжок, на якому висів меч при боці, і типові лятенські фібули. Все має на собі сліди вогню костиря, на якому небіжчика спалено. До того довгий залізний меч, також перепалений і все два рази ритуально зігнений, мабуть тому, щоби зробити небіжчика нешкідливим по смерти. Таких гробів знаємо досі також лише кілька з цілої Галичини. В західній части краю знайшлися вони в Ядовніках, пов. Домброва, і в Слупі біля Лімахови. У східній Галичині натрапили робітники в Сухоставі біля Гусятина при спільних роботах в маєтку Мушинського 1922 року на багато попельниць (?), горщиків і цілих речей з кельтійської доби, як про це писали часописи, але тому, що при тім не згадуються жадні части зброї чи інші металеві предмети, було це певно не погребище, а селище, може гончарська робітня.

Перше певне тілопальне погребище лятенської культури у східній Галичині було відкрите щойно в осени минулого року у Гриневі, бобрецького повіту, на подвірю Семка Біловуса. Він копав рови на підвалини під стодолу і натрапив при тім на багато попельниць з ріжними залізними предметами. На жаль, господар не дав завчасу про це знати до музею і не застановив роботи до часу приїзду фахівця археольога, що в таких випадках треба все зробити, і аж сусід дав знати про це до Музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові і то вже тоді, як рови були вже всі викопані і стодола під дахом. Автор цих стрічок міг на місці ствердити лишень знищення більшої части тілопального погребища з лятенсько-римської доби, зібрати до музею предмети, які ще в господаря збереглися, та викопати разом з п. М. Сміцком пробну яму, у якій знайшовся тілопальний гріб уже римської доби. Через відомі події годі було перекопати систематично у власнім заряді решітки погребища за стодолою і зробив це пізніше археольогічний семінар львівського університету.

(„Життя і Знання").

ПЛЕМЯ, ЩО ЖИВЕ ВИКЛЮЧНО З СЕРНИ.

Таким племенем мають бути Солони, одно з племен Тунгузів, що живе над рікою Нонні в Манджурії. Серед Солонів проживав 2½ року німецький дослідник і подорожник Вальтер Штецнер. Він пізнав докладно їх спосіб життя й каже, що Солони здавна виключно на полювання на серни та зужитковують їх мясо й шкіри. Цей подорожник обїхав північну Манджурію й Корею. Великі етнографічні збірки віддав Державному Етнографічному Музеєви у Дрезні.

Михайло Зощенко.

РОДИННА СПРАВА.

Богато людей думає, що село Волинкина є денебудь у Псковській губернії. А воно тимчасом у Ленінграді.

Це такий міський район. От як наприклад Василівський острів.

Так саме в тому районі жили два брати. Називалися — Сергачеви. А імена невідомі. Газета не зазначила. Лише буквоньки приставлені — С. і Ф. Можна думати — Сергій Сергачів і Федько.

Один брат, С. Сергачів, самособою, служив у фабриці. А другий брат був безробітний горожанин.

Та раз якось той фабричний — забавився.

Він юнак, розуміється, не старий, роботу також має, гроші до нього плинуть, добробут. Словом, коли має такі горизонти, парубіка загуляв.

Він нажльопався вина, став по вулицях ходити, став зачіпати жіночий елемент, а потім став битися. І самособою, попався. Головне — доказали йому хуліганство. Тим більше, що він комусь пику розбив.

Самособою, тепер годі розповідати цю пригоду. Тимбільше, що один так говорить, а другий сяк. А сам Сергій просто від усього відхрещується. Себто, повідає, нікого не чіпав, ішов наче якого православний тай пісні співав.

Всеж таки юнака забрали та віддали під суд.

Суд, самособою, бачить — нарушений клясовий інстинкт у юнака. І дають йому, щоб його вже більше не спокушало, два місяці.

Тут, самособою, застогнав чоловік. Себто, думає, тепеpечки у фабриці звернуть на мене увагу та приймуть до відома й розглянення. І при нагоді „чистки", можуть навіть самособою прогнати під кличем: геть, паршива вівця, із череди.

Словом, бачить чоловік: йому годі в тюрму лізти.

Тоді він каже своєму рідному братові:

Бач, таке формальне положення. Ти, каже, чоловік безробітний. За тобою не слідкують. А я тобі буду приносити, що тобі передаватиму і дам трохи грошенят. І тобі, повідає, просто вигода в тюрмі сидіти.

Брат каже:

Добре, повідає, хай буде. В крайному випадку я за тебе сидітиму.

Погодилися вони мирно та по родинному і самособою Ф. Сергачів пішов замісць брата у холодну.

І сидить він півтора місяця. Все як ялося, гарно. Брат на роботу ходить. Усі його люблять і поважають. А він, бач, собі сидить і мовчить.

Аж нараз у фабриці пішла чутка, мовляв: судили, два місяці, хуліганство і так далі.

І, бачите, беруть, того брата тай мають із ним балачку.

Справа, самособою, виявляється. Брати дивуються: в чому річ. Абож то не вільно? Миж по родинному.

І ось починається справа наново. І неборам обох братів судитимуть за обманство.

Досвідчені правники кажуть, що дадуть пів року.

А молодшого братчика якось жаль! Він, голубчик, півтора місяця сидів, а йому за те ще всиплють!

„ГАРМАТНІХ ЛИШ ТОНІВ!..."

Нам кволої пісні
Не час вже співати!
Ні суму більш плісні
Не вільно всаджати
У серце народа!

Ми звуки фанфари,
Що були згубились
Високо у хмарах,
В клич мусим зловити:
„За Волю Народа!"

Як громів із неба,
Що світом несуться,
Нам сили потреба.
Від них лиш стрясуться
Слабі наші серця!

Нам пісні такої,
Щоб небо дріжало!
Як громи сильної!
Як стальні кинджали!
Вбить треба у серці!

Бо кволая пісня
Не дасть нам завзяття;
А сум, сльози скислі:
Це зерна ледачі
Рабства і неволі!

А Воля лиш в гарті,
У борні й у жертвах!
Життя для завзятих!
В погоді до смерти
Є сила народу!

Не плакать нам тишком
І з неба ждать долі,
Валяючись нишком
В болоті неволі,
В панів ждати ласки...

В сталь сильної віри
Ми серця гартуймо!
Мечем лиш і крісом
Ми долю будуймо —
Неволю руйнуймо!

Не плачу, ні стонів.
Ні гимнів надій!
Гарматні лиш тони
І трїскоти крісів
Враги пошанують!

Хто жити на волі
У славі бажає:
Хай сили страшної
Звук в серцю кохає —
Готовий до бою!...

(„Сурма").

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ГАРТФОРД, КОНН.

Коляда на визвольну боротьбу.

Громадянин Петро Драпяк переслав через Обєднання на визвольну боротьбу 50 долярів. Гроші зібрано так: Г. Возняк з Колчестер, Конн, пожертвував 5 дол.; 111 відділ „Провидіння" пожертвував 9 дол.; з продажі „Сурми" 1 дол. і 25 ц.; заколядовано 34 дол. і 75 ц. Гроші збирали Олекса Йордан і Петро Драпяк.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Коляда на Рідний Край.

М. Добенко переслав через Обєднання 130 долярів коляди, зібраної Українсько-Американським Жіночим Союзом. Гроші призначено так: 30 долярів на визвольну боротьбу, а по 50 долярів на Рідну Школу й на інвалідів.

—o—

АВОКА, ПА.

Допомога на край.

З балю, що відбувся 31. січня б. р., вислано через Обєднання до Рідного Краю 100 долярів. Гроші призначено: 50 долярів на визвольну боротьбу, 50 долярів до Сянока, але з них 25 долярів призначено на „Просвіту" в селі Дудинці, повіт Сянок.

Іван Соколовський.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

На „Просвіту".

Громадянин А. Яворський переслав 11 долярів через Обєднання до „Просвіти". З них по 5 долярів вкладки членської й передплата на журнал „Життя й Знання" для себе й для М. Малимона.

Громадянин І. Лесюк переслав також 5 долярів до „Просвіти". З них 2 доляри членської вкладки, а 3 доляри на журнал „Життя й Знання".

—o—

МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

На інвалідів.

Гром. Панько Чопик переслав $4.75, які зібрано на хрестинах у громадянина І. Панчишина. Гроші призначено на інвалідів у Львові.

МЕНВИЛ, Р. А.

Збірка з віча.

Гром. Микола Шевчук переслав через Обєднання до краю $18.90, що призначені порівно на Рідну Школу й на визвольну боротьбу. Гроші зібрано на вічу, яке відбулося в справі цензусу, 27. жовтня 1929 року.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОВОРОТ ТАРЗАНА.

(58)

Вечером поховали Виляма Клейтона на межі джунглів, поруч з могилами його стрия та стрийни, лорда і лейді Крейстов. На прохання Тарзана відділ маринарів стріляв три рази в повітря на честь хороброго Клейтона, що по мужньому вмер. Батько Джейні, який в молодости був священиком, відправив звичайну панахиду й похорон умерлого.

—o—

Над свіжою могилою стояла дивна група людей з похиленими головами. Їх постаті були освітлені проміннями сідаючого за небосхил сонця. Між усіма визначалася могутня постать Тарзана. Стоячи разом, обєднані сумом і молитвою, Американці і Французи віддавали останню пошану вмерлому. Така картина звилася перед очима Турана та лорда Тенінгтона, коли вони вийшли з джунглів.

„Хто то є?"— здивовано запитав лорд Тенінгтон пана Турана. Невелика група вирушила від могили до свого табору. На переді йшов Тарзан, розмовляючи з капітаном кружляка. Коли Туран побачив і пізнав силача Тарзана, він увесь зблід і стерявся. Туран не міг ніяк собі уявити, що тепер знову перед ним стоїть Тарзан, з яким у нього такі тяжкі порахунки.

Тарзан просив капітана затриматися з кружляком ще кілька днів біля берегів Африки, поки він сам не вернеться з джунглів, куди хоче піти, щоб забрати деяке своє „майно". Капітан охотно згодився. В цей час ізза близьких кущів блиснув огник і враз почувся стріл, а куля проєвистіла в повітрі одночасно з тим, як Тарзан дуже високо підстрибнув угору.